

Z A K O N

O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O STRATEŠKOJ PROCENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU UZ KONVENCIJU O PROCENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU U PREKOGRANIČNOM KONTEKSTU

Član 1.

Potvrđuje se Protokol o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu uz Konvenciju o proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu, sačinjen 21. maja 2003. godine u Kijevu, Ukrajina, u originalu na engleskom, francuskom i ruskom jeziku.

Član 2.

Tekst Protokola o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu uz Konvenciju o proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na srpski jezik glasi:

PROTOCOL ON STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT TO THE CONVENTION ON ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN A TRANSBOUNDARY CONTEXT

The Parties to this Protocol,

Recognizing the importance of integrating environmental, including health, considerations into the preparation and adoption of plans and programmes and, to the extent appropriate, policies and legislation,

Committing themselves to promoting sustainable development and therefore basing themselves on the conclusions of the United Nations Conference on Environment and Development (Rio de Janeiro, Brazil, 1992), in particular principles 4 and 10 of the Rio Declaration on Environment and Development and Agenda 21, as well as the outcome of the third Ministerial Conference on Environment and Health (London, 1999) and the World Summit on Sustainable Development (Johannesburg, South Africa, 2002),

Bearing in mind the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, done at Espoo, Finland, on 25 February 1991, and decision II/9 of its Parties at Sofia on 26 and 27 February 2001, in which it was decided to prepare a legally binding protocol on strategic environmental assessment,

Recognizing that strategic environmental assessment should have an important role in the preparation and adoption of plans, programmes, and, to the extent appropriate, policies and legislation, and that the wider application of the principles of environmental impact assessment to plans, programmes, policies and legislation will further strengthen the systematic analysis of their significant environmental effects,

Acknowledging the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters, done at Aarhus, Denmark, on 25 June 1998, and taking note of the relevant paragraphs of the Lucca Declaration, adopted at the first meeting of its Parties,

Conscious, therefore, of the importance of providing for public participation in strategic environmental assessment,

Acknowledging the benefits to the health and wellbeing of present and future generations that will follow if the need to protect and improve people's health is taken into account as an integral part of strategic environmental assessment, and recognizing the work led by the World Health Organization in this respect,

Mindful of the need for and importance of enhancing international cooperation in assessing the transboundary environmental, including health, effects of proposed plans and programmes, and, to the extent appropriate, policies and legislation,

Have agreed as follows:

Article 1

OBJECTIVE

The objective of this Protocol is to provide for a high level of protection of the environment, including health, by:

(a) Ensuring that environmental, including health, considerations are thoroughly taken into account in the development of plans and programmes;

(b) Contributing to the consideration of environmental, including health, concerns in the preparation of policies and legislation;

(c) Establishing clear, transparent and effective procedures for strategic environmental assessment;

(d) Providing for public participation in strategic environmental assessment; and

(e) Integrating by these means environmental, including health, concerns into measures and instruments designed to further sustainable development.

Article 2

DEFINITIONS

For the purposes of this Protocol,

1. "Convention" means the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context.

2. "Party" means, unless the text indicates otherwise, a Contracting Party to this Protocol.

3. "Party of origin" means a Party or Parties to this Protocol within whose jurisdiction the preparation of a plan or programme is envisaged.

4. "Affected Party" means a Party or Parties to this Protocol likely to be affected by the transboundary environmental, including health, effects of a plan or programme.

5. "Plans and programmes" means plans and programmes and any modifications to them that are:

(a) Required by legislative, regulatory or administrative provisions; and

(b) Subject to preparation and/or adoption by an authority or prepared by an authority for adoption, through a formal procedure, by a parliament or a government.

6. "Strategic environmental assessment" means the evaluation of the likely environmental, including health, effects, which comprises the determination of the scope of an environmental report and its preparation, the carrying out of public participation and consultations, and the taking into account of the environmental

report and the results of the public participation and consultations in a plan or programme.

7. "Environmental, including health, effect" means any effect on the environment, including human health, flora, fauna, biodiversity, soil, climate, air, water, landscape, natural sites, material assets, cultural heritage and the interaction among these factors.

8. "The public" means one or more natural or legal persons and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups.

Article 3

GENERAL PROVISIONS

1. Each Party shall take the necessary legislative, regulatory and other appropriate measures to implement the provisions of this Protocol within a clear, transparent framework.

2. Each Party shall endeavour to ensure that officials and authorities assist and provide guidance to the public in matters covered by this Protocol.

3. Each Party shall provide for appropriate recognition of and support to associations, organizations or groups promoting environmental, including health, protection in the context of this Protocol.

4. The provisions of this Protocol shall not affect the right of a Party to maintain or introduce additional measures in relation to issues covered by this Protocol.

5. Each Party shall promote the objectives of this Protocol in relevant international decision-making processes and within the framework of relevant international organizations.

6. Each Party shall ensure that persons exercising their rights in conformity with the provisions of this Protocol shall not be penalized, persecuted or harassed in any way for their involvement. This provision shall not affect the powers of national courts to award reasonable costs in judicial proceedings.

7. Within the scope of the relevant provisions of this Protocol, the public shall be able to exercise its rights without discrimination as to citizenship, nationality or domicile and, in the case of a legal person, without discrimination as to where it has its registered seat or an effective centre of its activities.

Article 4

FIELD OF APPLICATION CONCERNING PLANS AND PROGRAMMES

1. Each Party shall ensure that a strategic environmental assessment is carried out for plans and programmes referred to in paragraphs 2, 3 and 4 which are likely to have significant environmental, including health, effects.

2. A strategic environmental assessment shall be carried out for plans and programmes which are prepared for agriculture, forestry, fisheries, energy, industry including mining, transport, regional development, waste management, water management, telecommunications, tourism, town and country planning or land use, and which set the framework for future development consent for projects listed in annex I and any other project listed in annex II that requires an environmental impact assessment under national legislation.

3. For plans and programmes other than those subject to paragraph 2 which set the framework for future development consent of projects, a strategic environmental assessment shall be carried out where a Party so determines according to article 5, paragraph 1.

4. For plans and programmes referred to in paragraph 2 which determine the use of small areas at local level and for minor modifications to plans and programmes referred to in paragraph 2, a strategic environmental assessment shall be carried out only where a Party so determines according to article 5, paragraph 1.

5. The following plans and programmes are not subject to this Protocol:

(a) Plans and programmes whose sole purpose is to serve national defence or civil emergencies;

(b) Financial or budget plans and programmes.

Article 5

SCREENING

1. Each Party shall determine whether plans and programmes referred to in article 4, paragraphs 3 and 4, are likely to have significant environmental, including health, effects either through a case-by-case examination or by specifying types of plans and programmes or by combining both approaches. For this purpose each Party shall in all cases take into account the criteria set out in annex III.

2. Each Party shall ensure that the environmental and health authorities referred to in article 9, paragraph 1, are consulted when applying the procedures referred to in paragraph 1 above.

3. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for the participation of the public concerned in the screening of plans and programmes under this article.

4. Each Party shall ensure timely public availability of the conclusions pursuant to paragraph 1, including the reasons for not requiring a strategic environmental assessment, whether by public notices or by other appropriate means, such as electronic media.

Article 6

SCOPING

1. Each Party shall establish arrangements for the determination of the relevant information to be included in the environmental report in accordance with article 7, paragraph 2.

2. Each Party shall ensure that the environmental and health authorities referred to in article 9, paragraph 1, are consulted when determining the relevant information to be included in the environmental report.

3. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for the participation of the public concerned when determining the relevant information to be included in the environmental report.

Article 7

ENVIRONMENTAL REPORT

1. For plans and programmes subject to strategic environmental assessment, each Party shall ensure that an environmental report is prepared.

2. The environmental report shall, in accordance with the determination under article 6, identify, describe and evaluate the likely significant environmental, including health, effects of implementing the plan or programme and its reasonable alternatives. The report shall contain such information specified in annex IV as may reasonably be required, taking into account:

- (a) Current knowledge and methods of assessment;
- (b) The contents and the level of detail of the plan or programme and its stage in the decision-making process;
- (c) The interests of the public; and
- (d) The information needs of the decision-making body.

3. Each Party shall ensure that environmental reports are of sufficient quality to meet the requirements of this Protocol.

Article 8

PUBLIC PARTICIPATION

1. Each Party shall ensure early, timely and effective opportunities for public participation, when all options are open, in the strategic environmental assessment of plans and programmes.

2. Each Party, using electronic media or other appropriate means, shall ensure the timely public availability of the draft plan or programme and the environmental report.

3. Each Party shall ensure that the public concerned, including relevant non-governmental organizations, is identified for the purposes of paragraphs 1 and 4.

4. Each Party shall ensure that the public referred to in paragraph 3 has the opportunity to express its opinion on the draft plan or programme and the environmental report within a reasonable time frame.

5. Each Party shall ensure that the detailed arrangements for informing the public and consulting the public concerned are determined and made publicly available. For this purpose, each Party shall take into account to the extent appropriate the elements listed in annex V.

Article 9

CONSULTATION WITH ENVIRONMENTAL AND HEALTH AUTHORITIES

1. Each Party shall designate the authorities to be consulted which, by reason of their specific environmental or health responsibilities, are likely to be concerned by the environmental, including health, effects of the implementation of the plan or programme.

2. The draft plan or programme and the environmental report shall be made available to the authorities referred to in paragraph 1.

3. Each Party shall ensure that the authorities referred to in paragraph 1 are given, in an early, timely and effective manner, the opportunity to express their opinion on the draft plan or programme and the environmental report.

4. Each Party shall determine the detailed arrangements for informing and consulting the environmental and health authorities referred to in paragraph 1.

Article 10

TRANSBOUNDARY CONSULTATIONS

1. Where a Party of origin considers that the implementation of a plan or programme is likely to have significant transboundary environmental, including health, effects or where a Party likely to be significantly affected so requests, the Party of origin shall as early as possible before the adoption of the plan or programme notify the affected Party.

2. This notification shall contain, inter alia:

(a) The draft plan or programme and the environmental report including information on its possible transboundary environmental, including health, effects; and

(b) Information regarding the decision-making procedure, including an indication of a reasonable time schedule for the transmission of comments.

3. The affected Party shall, within the time specified in the notification, indicate to the Party of origin whether it wishes to enter into consultations before the adoption of the plan or programme and, if it so indicates, the Parties concerned shall enter into consultations concerning the likely transboundary environmental, including health, effects of implementing the plan or programme and the measures envisaged to prevent, reduce or mitigate adverse effects.

4. Where such consultations take place, the Parties concerned shall agree on detailed arrangements to ensure that the public concerned and the authorities referred to in article 9, paragraph 1, in the affected Party are informed and given an opportunity to forward their opinion on the draft plan or programme and the environmental report within a reasonable time frame.

Article 11

DECISION

1. Each Party shall ensure that when a plan or programme is adopted due account is taken of:

(a) The conclusions of the environmental report;

(b) The measures to prevent, reduce or mitigate the adverse effects identified in the environmental report; and

(c) The comments received in accordance with articles 8 to 10.

2. Each Party shall ensure that, when a plan or programme is adopted, the public, the authorities referred to in article 9, paragraph 1, and the Parties consulted according to article 10 are informed, and that the plan or programme is made available to them together with a statement summarizing how the environmental, including health, considerations have been integrated into it, how the comments received in accordance with articles 8 to 10 have been taken into account and the reasons for adopting it in the light of the reasonable alternatives considered.

Article 12

MONITORING

1. Each Party shall monitor the significant environmental, including health, effects of the implementation of the plans and programmes, adopted under article 11 in order, inter alia, to identify, at an early stage, unforeseen adverse effects and to be able to undertake appropriate remedial action.

2. The results of the monitoring undertaken shall be made available, in accordance with national legislation, to the authorities referred to in article 9, paragraph 1, and to the public.

Article 13

POLICIES AND LEGISLATION

1. Each Party shall endeavour to ensure that environmental, including health, concerns are considered and integrated to the extent appropriate in the preparation of its proposals for policies and legislation that are likely to have significant effects on the environment, including health.

2. In applying paragraph 1, each Party shall consider the appropriate principles and elements of this Protocol.

3. Each Party shall determine, where appropriate, the practical arrangements for the consideration and integration of environmental, including health, concerns in accordance with paragraph 1, taking into account the need for transparency in decision-making.

4. Each Party shall report to the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol on its application of this article.

Article 14

THE MEETING OF THE PARTIES TO THE CONVENTION SERVING AS THE MEETING OF THE PARTIES TO THE PROTOCOL

1. The Meeting of the Parties to the Convention shall serve as the Meeting of the Parties to this Protocol. The first meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall be convened not later than one year after the date of entry into force of this Protocol, and in conjunction with a meeting of the Parties to the Convention, if a meeting of the latter is scheduled within that period. Subsequent meetings of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall be held in conjunction with meetings of the Parties to the Convention, unless otherwise decided by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol.

2. Parties to the Convention which are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol. When the Meeting of the Parties to the Convention serves as the Meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by the Parties to this Protocol.

3. When the Meeting of the Parties to the Convention serves as the Meeting of the Parties to this Protocol, any member of the Bureau of the Meeting of the Parties representing a Party to the Convention that is not, at that time, a Party to this Protocol shall be replaced by another member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

4. The Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall keep under regular review the implementation of this Protocol and, for this purpose, shall:

(a) Review policies for and methodological approaches to strategic environmental assessment with a view to further improving the procedures provided for under this Protocol;

(b) Exchange information regarding experience gained in strategic environmental assessment and in the implementation of this Protocol;

(c) Seek, where appropriate, the services and cooperation of competent bodies having expertise pertinent to the achievement of the purposes of this Protocol;

(d) Establish such subsidiary bodies as it considers necessary for the implementation of this Protocol;

(e) Where necessary, consider and adopt proposals for amendments to this Protocol; and

(f) Consider and undertake any additional action, including action to be carried out jointly under this Protocol and the Convention, that may be required for the achievement of the purposes of this Protocol.

5. The rules of procedure of the Meeting of the Parties to the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Protocol, except as may otherwise be decided by consensus by the Meeting of the Parties serving as the Meeting of the Parties to this Protocol.

6. At its first meeting, the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall consider and adopt the modalities for applying the procedure for the review of compliance with the Convention to this Protocol.

7. Each Party shall, at intervals to be determined by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol, report to the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the Protocol on measures that it has taken to implement the Protocol

Article 15

RELATIONSHIP TO OTHER INTERNATIONAL AGREEMENTS

The relevant provisions of this Protocol shall apply without prejudice to the UNECE Conventions on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context and on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters.

Article 16

RIGHT TO VOTE

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Party to this Protocol shall have one vote.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 17

SECRETARIAT

The secretariat established by article 13 of the Convention shall serve as the secretariat of this Protocol and article 13, paragraphs (a) to (c), of the Convention on the functions of the secretariat shall apply mutatis mutandis to this Protocol.

Article 18

ANNEXES

The annexes to this Protocol shall constitute an integral part thereof.

Article 19

AMENDMENTS TO THE PROTOCOL

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.
2. Subject to paragraph 3, the procedure for proposing, adopting and the entry into force of amendments to the Convention laid down in paragraphs 2 to 5 of article 14 of the Convention shall apply, mutatis mutandis, to amendments to this Protocol.
3. For the purpose of this Protocol, the three fourths of the Parties required for an amendment to enter into force for Parties having ratified, approved or accepted it, shall be calculated on the basis of the number of Parties at the time of the adoption of the amendment.

Article 20

SETTLEMENT OF DISPUTES

The provisions on the settlement of disputes of article 15 of the Convention shall apply mutatis mutandis to this Protocol.

Article 21

SIGNATURE

This Protocol shall be open for signature at Kiev (Ukraine) from 21 to 23 May 2003 and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 31 December 2003, by States members of the Economic Commission for Europe as well as States having consultative status with the Economic Commission for Europe pursuant to paragraphs 8 and 11 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March 1947, and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the Economic Commission for Europe to which their member States have transferred competence over matters governed by this Protocol, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Article 22

DEPOSITARY

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Protocol.

Article 23

RATIFICATION, ACCEPTANCE, APPROVAL AND ACCESSION

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations referred to in article 21.

2. This Protocol shall be open for accession as from 1 January 2004 by the States and regional economic integration organizations referred to in article 21.

3. Any other State, not referred to in paragraph 2 above, that is a Member of the United Nations may accede to the Protocol upon approval by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the Protocol.

4. Any regional economic integration organization referred to in article 21 which becomes a Party to this Protocol without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. If one or more of such an organization's member States is a Party to this Protocol, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and its member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.

5. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the regional economic integration organizations referred to in article 21 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any relevant modification to the extent of their competence.

Article 24

ENTRY INTO FORCE

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of paragraph 1 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization referred to in article 21 shall not be counted as additional to those deposited by States members of such an organization.

3. For each State or regional economic integration organization referred to in article 21 which ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. This Protocol shall apply to plans, programmes, policies and legislation for which the first formal preparatory act is subsequent to the date on which this Protocol enters into force. Where the Party under whose jurisdiction the preparation of a plan, programme, policy or legislation is envisaged is one for which paragraph 3 applies, this Protocol shall apply to plans, programmes, policies and legislation for which the first formal preparatory act is subsequent to the date on which this Protocol comes into force for that Party.

Article 25

WITHDRAWAL

At any time after four years from the date on which this Protocol has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Protocol by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary. Any such withdrawal shall not affect the application of articles 5 to 9, 11 and 13 with respect to a strategic environmental assessment under this Protocol which has already been started, or the application of article 10 with respect to a notification or request which has already been made, before such withdrawal takes effect.

Article 26

AUTHENTIC TEXTS

The original of this Protocol, of which the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

DONE at Kiev (Ukraine), this twenty-first day of May, two thousand and three.

ANNEXES

ANNEX I

List of projects as referred to in article 4, paragraph 2

1. Crude oil refineries (excluding undertakings manufacturing only lubricants from crude oil) and installations for the gasification and liquefaction of 500 metric tons or more of coal or bituminous shale per day.
2. Thermal power stations and other combustion installations with a heat output of 300 megawatts or more and nuclear power stations and other nuclear reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials, whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load).
3. Installations solely designed for the production or enrichment of nuclear fuels, for the reprocessing of irradiated nuclear fuels or for the storage, disposal and processing of radioactive waste.
4. Major installations for the initial smelting of cast-iron and steel and for the production of non-ferrous metals.
5. Installations for the extraction of asbestos and for the processing and transformation of asbestos and products containing asbestos: for asbestos-cement products, with an annual production of more than 20,000 metric tons of finished product; for friction material, with an annual production of more than 50 metric tons of finished product; and for other asbestos utilization of more than 200 metric tons per year
6. Integrated chemical installations.

7. Construction of motorways, express roads*/ and lines for long-distance railway traffic and of airports**/ with a basic runway length of 2,100 metres or more.
8. Large-diameter oil and gas pipelines.
9. Trading ports and also inland waterways and ports for inland-waterway traffic which permit the passage of vessels of over 1,350 metric tons.
10. Waste-disposal installations for the incineration, chemical treatment or landfill of toxic and dangerous wastes.
11. Large dams and reservoirs.
12. Groundwater abstraction activities in cases where the annual volume of water to be abstracted amounts to 10 million cubic metres or more.
13. Pulp and paper manufacturing of 200 air-dried metric tons or more per day.
14. Major mining, on-site extraction and processing of metal ores or coal.
15. Offshore hydrocarbon production.
16. Major storage facilities for petroleum, petrochemical and chemical products.
17. Deforestation of large areas.

*/ For the purposes of this Protocol: - "Motorway" means a road specially designed and built for motor

traffic, which does not serve properties bordering on it, and which:

- (a) Is provided, except at special points or temporarily, with separate carriageways for the two directions of traffic, separated from each other by a dividing strip not intended for traffic or, exceptionally, by other means;
- (b) Does not cross at level with any road, railway or tramway track, or footpath; and
- (c) Is specially sign posted as a motorway.

- "Express road" means a road reserved for motor traffic accessible only from interchanges or controlled junctions and on which, in particular, stopping and parking are prohibited on the running carriageway(s).

**/ For the purposes of this Protocol, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (annex 14).

ANNEX II

Any other projects referred to in article 4, paragraph 2

1. Projects for the restructuring of rural land holdings.
2. Projects for the use of uncultivated land or semi-natural areas for intensive agricultural purposes.
3. Water management projects for agriculture, including irrigation and land drainage projects.
4. Intensive livestock installations (including poultry).
5. Initial afforestation and deforestation for the purposes of conversion to another type of land use.
6. Intensive fish farming.

7. Nuclear power stations and other nuclear reactors*/ including the dismantling or decommissioning of such power stations or reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load), as far as not included in annex I.
8. Construction of overhead electrical power lines with a voltage of 220 kilovolts or more and a length of 15 kilometres or more and other projects for the transmission of electrical energy by overhead cables.
9. Industrial installations for the production of electricity, steam and hot water.
10. Industrial installations for carrying gas, steam and hot water.
11. Surface storage of fossil fuels and natural gas.
12. Underground storage of combustible gases.
13. Industrial briquetting of coal and lignite.
14. Installations for hydroelectric energy production.
15. Installations for the harnessing of wind power for energy production (wind farms).
16. Installations, as far as not included in annex I, designed:
  - For the production or enrichment of nuclear fuel;
  - For the processing of irradiated nuclear fuel;
  - For the final disposal of irradiated nuclear fuel;
  - Solely for the final disposal of radioactive waste;
  - Solely for the storage (planned for more than 10 years) of irradiated nuclear fuels in a different site than the production site; or
  - For the processing and storage of radioactive waste.
17. Quarries, open cast mining and peat extraction, as far as not included in annex I.
18. Underground mining, as far as not included in annex I
19. Extraction of minerals by marine or fluvial dredging.
20. Deep drillings (in particular geothermal drilling, drilling for the storage of nuclear waste material, drilling for water supplies), with the exception of drillings for investigating the stability of the soil.
21. Surface industrial installations for the extraction of coal, petroleum, natural gas and ores, as well as bituminous shale.
22. Integrated works for the initial smelting of cast iron and steel, as far as not included in annex I.
23. Installations for the production of pig iron or steel (primary or secondary fusion) including continuous casting.
24. Installations for the processing of ferrous metals (hot-rolling mills, smitheries with hammers, application of protective fused metal coats).
25. Ferrous metal foundries.
26. Installations for the production of non-ferrous crude metals from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical, chemical or electrolytic processes, as far as not included in annex I.

27. Installations for the smelting, including the alloyage, of non-ferrous metals excluding precious metals, including recovered products (refining, foundry casting, etc.), as far as not included in annex I.
28. Installations for surface treatment of metals and plastic materials using an electrolytic or chemical process.
29. Manufacture and assembly of motor vehicles and manufacture of motor-vehicle engines
30. Shipyards.
31. Installations for the construction and repair of aircraft.
32. Manufacture of railway equipment.
33. Swaging by explosives.
34. Installations for the roasting and sintering of metallic ores.
35. Coke ovens (dry coal distillation).
36. Installations for the manufacture of cement.
37. Installations for the manufacture of glass including glass fibre.
38. Installations for smelting mineral substances including the production of mineral fibres.
39. Manufacture of ceramic products by burning, in particular roofing tiles, bricks, refractory bricks, tiles, stoneware or porcelain.
40. Installations for the production of chemicals or treatment of intermediate products, as far as not included in annex I.
41. Production of pesticides and pharmaceutical products, paint and varnishes, elastomers and peroxides.
42. Installations for the storage of petroleum, petrochemical, or chemical products, as far as not included in annex I.
43. Manufacture of vegetable and animal oils and fats.
44. Packing and canning of animal and vegetable products.
45. Manufacture of dairy products.
46. Brewing and malting.
47. Confectionery and syrup manufacture.
48. Installations for the slaughter of animals.
49. Industrial starch manufacturing installations.
50. Fish-meal and fish-oil factories.
51. Sugar factories.
52. Industrial plants for the production of pulp, paper and board, as far as not included in annex I.
53. Plants for the pre treatment or dyeing of fibres or textiles.
54. Plants for the tanning of hides and skins.
55. Cellulose-processing and production installations.
56. Manufacture and treatment of elastomer-based products.

57. Installations for the manufacture of artificial mineral fibres.
58. Installations for the recovery or destruction of explosive substances.
59. Installations for the production of asbestos and the manufacture of asbestos products, as far as not included in annex I.
60. Knackers' yards.
61. Test benches for engines, turbines or reactors.
62. Permanent racing and test tracks for motorized vehicles.
63. Pipelines for transport of gas or oil, as far as not included in annex I.
64. Pipelines for transport of chemicals with a diameter of more than 800 mm and a length of more than 40 km.
65. Construction of railways and intermodal transshipment facilities, and of intermodal terminals, as far as not included in annex I.
66. Construction of tramways, elevated and underground railways, suspended lines or similar lines of a particular type used exclusively or mainly for passenger transport.
67. Construction of roads, including realignment and/or widening of any existing road, as far as not included in annex I.
68. Construction of harbours and port installations, including fishing harbours, as far as not included in annex I.
69. Construction of inland waterways and ports for inland-waterway traffic, as far as not included in annex I.
70. Trading ports, piers for loading and unloading connected to land and outside ports, as far as not included in annex I.
71. Canalization and flood-relief works.
72. Construction of airports**/ and airfields, as far as not included in annex I.
73. Waste-disposal installations (including landfill), as far as not included in annex I.
74. Installations for the incineration or chemical treatment of non-hazardous waste.
75. Storage of scrap iron, including scrap vehicles.
76. Sludge deposition sites.
77. Groundwater abstraction or artificial groundwater recharge, as far as not included in annex I.
78. Works for the transfer of water resources between river basins.
79. Waste-water treatment plants.
80. Dams and other installations designed for the holding-back or for the long-term or permanent storage of water, as far as not included in annex I.
81. Coastal work to combat erosion and maritime works capable of altering the coast through the construction, for example, of dykes, moles, jetties and other sea defence works, excluding the maintenance and reconstruction of such works.
82. Installations of long-distance aqueducts.
83. Ski runs, ski lifts and cable cars and associated developments.
84. Marinas.

85. Holiday villages and hotel complexes outside urban areas and associated developments.

86. Permanent campsites and caravan sites.

87. Theme parks.

88. Industrial estate development projects.

89. Urban development projects, including the construction of shopping centres and car parks.

90. Reclamation of land from the sea.

*/ For the purposes of this Protocol, nuclear power stations and other nuclear reactors cease to be such an installation when all nuclear fuel and other radioactively contaminated elements have been removed permanently from the installation site.

**/ For the purposes of this Protocol, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (annex 14).

ANNEX III

Criteria for determining of the likely significant environmental, including health, effects referred to in article 5, paragraph 1

1. The relevance of the plan or programme to the integration of environmental, including health, considerations in particular with a view to promoting sustainable development.

2. The degree to which the plan or programme sets a framework for projects and other activities, either with regard to location, nature, size and operating conditions or by allocating resources.

3. The degree to which the plan or programme influences other plans and programmes including those in a hierarchy.

4. Environmental, including health, problems relevant to the plan or programme.

5. The nature of the environmental, including health, effects such as probability, duration, frequency, reversibility, magnitude and extent (such as geographical area or size of population likely to be affected).

6. The risks to the environment, including health.

7. The transboundary nature of effects.

8. The degree to which the plan or programme will affect valuable or vulnerable areas including landscapes with a recognized national or international protection status.

ANNEX IV

Information referred to in article 7, paragraph 2

1. The contents and the main objectives of the plan or programme and its link with other plans or programmes.
2. The relevant aspects of the current state of the environment, including health, and the likely evolution thereof should the plan or programme not be implemented.
3. The characteristics of the environment, including health, in areas likely to be significantly affected.
4. The environmental, including health, problems which are relevant to the plan or programme.
5. The environmental, including health, objectives established at international, national and other levels which are relevant to the plan or programme, and the ways in which these objectives and other environmental, including health, considerations have been taken into account during its preparation.
6. The likely significant environmental, including health, effects*/ as defined in article 2, paragraph 7.
7. Measures to prevent, reduce or mitigate any significant adverse effects on the environment, including health, which may result from the implementation of the plan or programme.
8. An outline of the reasons for selecting the alternatives dealt with and a description of how the assessment was undertaken including difficulties encountered in providing the information to be included such as technical deficiencies or lack of knowledge.
9. Measures envisaged for monitoring environmental, including health, effects of the implementation of the plan or programme.
10. The likely significant transboundary environmental, including health, effects.
11. A non-technical summary of the information provided.

*/ These effects should include secondary, cumulative, synergistic, short-, medium- and long-term, permanent and temporary, positive and negative effects.

ANNEX V

Information referred to in article 8, paragraph 5

1. The proposed plan or programme and its nature.
2. The authority responsible for its adoption.
3. The envisaged procedure, including:
  - (a) The commencement of the procedure;
  - (b) The opportunities for the public to participate;
  - (c) The time and venue of any envisaged public hearing;
  - (d) The authority from which relevant information can be obtained and where the relevant information has been deposited for examination by the public;
  - (e) The authority to which comments or questions can be submitted and the time schedule for the transmittal of comments or questions; and

(f) What environmental, including health, information relevant to the proposed plan or programme is available.

4. Whether the plan or programme is likely to be subject to a transboundary assessment procedure.

PROTOKOL

O STRATEŠKOJ PROCENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU KONVENCIJE O PROCENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU U PREKOGRANIČNOM KONTEKSTU

Strane ovog Protokola,

Prepoznajući značaj integrisanja pitanja vezanih za životnu sredinu, uključujući zdravlje, u pripremu i usvajanje planova, programa i, u onoj meri u kojoj je to primereno, politika i zakona,

Obavezujući se da promovišu održivi razvoj i stoga oslanjajući se na zaključke Konferencije UN o životnoj sredini i razvoju (Rio de Žaneiro, Brazil, 1992), a naročito načela 4 i 10 Rio deklaracije o životnoj sredini i razvoju i Agende 21, kao i ishoda treće Ministarske konferencije o životnoj sredini i zdravlju (London, 1999) i Svetskog samita o održivom razvoju (Johanesburg, Južna Afrika, 2002),

Imajući u vidu Konvenciju o Proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu, Espoo, Finska, od 25. februara 1991. godine i odluku II/9 njenih Strana donetu u Sofiji 26. i 27. februara 2001. godine, u kojoj je odlučeno da se pripremi zakonski obavezujući protokol o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu,

Prepoznajući da strateška procena uticaja mora imati važnu ulogu u pripremi i usvajanju planova, programa i, u onoj meri u kojoj je to primereno, politika i zakona, i da će šira primena načela procene uticaja na životnu sredinu u planovima, programima, politikama i zakonima dalje jačati sistematsku analizu njihovih efekata po životnu sredinu,

Prihvatajući Konvenciju o dostupnosti informacija, učešću javnosti u odlučivanju i dostupnosti pravosuđa u pitanjima koja se tiču životne sredine iz Arhusa, Danska, 25. juna 1998. i uzimajući na znanje relevantna poglavlja Luka (Lucca) deklaracije, usvojene na prvom sastanku njenih strana,

Svesne, stoga, značaja obezbeđivanja učešća javnosti u strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu,

Prihvatajući koristi po zdravlje i dobrobit sadašnje i budućih generacija koje će uslediti ako se potreba da se zaštiti i poboljša zdravlje ljudi uzme u obzir kao sastavni deo strateške procene uticaja na životnu sredinu, i priznajući rad na tome predvođen Svetskom zdravstvenom organizacijom,

Vodeći računa o potrebi i važnosti jačanja međunarodne saradnje u procenjivanju prekograničnih efekata na životnu sredinu, uključujući zdravlje, predloženih projekata i programa i, u onoj meri u kojoj je to primereno, politika i zakona,

Saglasile su se o sledećem:

Član 1.

CILJ

Cilj ovog Protokola je da pruži visok nivo zaštite životne sredine, uključujući zdravlje, na sledeći način:

- a) obezbeđivanjem da pitanja vezana za životnu sredinu, uključujući zdravlje, budu potpuno uzeta u obzir prilikom razvoja planova i programa;
- b) doprinosom razmatranju pitanja vezanih za životnu sredinu, uključujući zdravlje, prilikom pripreme politika i zakona;
- v) ustanovljenjem jasnih, transparentnih i efikasnih procedura za stratešku procenu uticaja na životnu sredinu;
- g) obezbeđivanjem učešća javnosti u strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu; i
- d) integrisanjem pomoću ovih sredstava pitanja vezana za životnu sredinu, uključujući zdravlje, u mere i instrumente donete da doprinesu održivom razvoju.

Član 2.

DEFINICIJE

Za potrebe ovog protokola,

1. „Konvencija” znači Konvencija o Proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu;
2. „Strana” znači, osim ukoliko je u tekstu drugačije naznačeno, Strana ugovornica ovog protokola;
3. „Strana porekla” označava Stranu ili Strane ovog Protokola pod čijom nadležnošću se predviđa priprema plana ili programa;
4. „Pogođena strana” označava Stranu ili Strane ovog protokola koje će verovatno biti pogođene prekograničnim efektima plana ili programa na životnu sredinu, uključujući zdravlje;
5. „Planovi i programi” znače planove i programe i sve njihove izmene koje
  - a) zahtevaju zakonske, regulatorne ili administrativne odredbe; i
  - b) podležu pripremi i/ili usvajanju od strane državnog organa ili pripremljene od strane državnog organa za usvajanje, u formalnoj proceduri, od strane parlamenta ili vlade;
6. „Strateška procena uticaja na životnu sredinu” znači ocena verovatnih uticaja na životnu sredinu, uključujući zdravlje, koja se sastoji od određivanja obima izveštaja o životnoj sredini i njegove pripreme, sprovođenje procedure za učešće javnosti i konsultacija i uzimanja u obzir izveštaja o životnoj sredini i rezultata učešća javnosti i konsultacija na plan ili program;
7. „Uticaj na životnu sredinu, uključujući uticaj na zdravlje” znači svaki uticaj na životnu sredinu, uključujući zdravlje ljudi, floru, faunu, biodiverzitet, zemljište, klimu, vazduh, vodu, predele, prirodne vrednosti, materijalnu imovinu, kulturno nasleđe i međusobni uticaj ovih faktora;
8. „Javnost” znači jedno ili više fizičkih ili pravnih lica i, u skladu sa nacionalnim zakonima i praksom, njihova udruženja, organizacije ili grupe.

Član 3.

OPŠTE ODREDBE

1. Svaka Strana će preduzimati neophodne zakonske, regulatorne i druge primerene mere za primenu odredaba ovog Protokola u jasnom, transparentnom okviru.

2. Svaka Strana će nastojati da obezbedi da nadležni organi i službenici pomažu i upućuju predstavnike javnosti vezano za pitanja pokrivena ovim Protokolom.

3. Svaka Strana će obezbediti odgovarajuće priznavanje i podršku udruženjima, organizacijama ili grupama koje promovišu zaštitu životne sredine, uključujući zdravlje, u smislu ovog Protokola.

4. Odredbe ovog Protokola ne utiču na pravo neke Strane da sprovodi ili uvede dodatne mere u vezi sa pitanjima pokrivenim ovim Protokolom.

5. Svaka Strana promoviše ciljeve ovog Protokola u relevantnim međunarodnim procesima donošenja odluka a u okviru relevantnih međunarodnih organizacija.

6. Svaka Strana će obezbediti da lica koja ostvaruju svoja prava u skladu sa odredbama ovog Protokola ne budu kažnjena, progonjena ili maltretirana na bilo koji način zbog svog angažovanja. Ova odredba ne utiče na prava nacionalnih sudova da u sudskim procesima dodele naknadu troškova u razumnoj meri.

7. U okviru obima relevantnih odredbi ovog Protokola, javnost može da ostvaruje svoja prava bez diskriminacije u odnosu na državljanstvo, nacionalnost ili prebivalište i, kod pravnih lica, bez diskriminacije u odnosu na to gde je njegovo registrovano sedište ili stvarni centar njegovih aktivnosti.

Član 4.

POLJE PRIMENE VEZANO ZA PLANOVE I PROGRAME

1. Svaka Strana će obezbediti da se strateška procena uticaja na životnu sredinu vrši za planove i programe pomenute u stavovima 2, 3. i 4. koji će verovatno imati značajne uticaje na životnu sredinu, uključujući zdravlje.

2. Strateška procena uticaja na životnu sredinu se vrši za planove i programe koji se pripremaju u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, energetici, industriji uključujući rudarstvo, transportu, regionalnom razvoju, upravljanju otpadom, upravljanju vodama, telekomunikacijama, turizmu, urbanističkom ili prostornom planiranju ili korišćenju zemljišta, i koji definišu okvir za buduće davanje saglasnosti za projekte pomenute u aneksu I ili bilo koji drugi projekat pomenut u aneksu II za koji se zahteva procena uticaja na životnu sredinu po nacionalnim zakonima.

3. Za planove i programe osim onih koji podležu odredbama iz stava 2. kojim se utvrđuje okvir za buduću saglasnost na projekte, strateška procena uticaja na životnu sredinu se vrši tamo gde Strana tako odluči u skladu sa članom 5. stav 1.

4. Za planove i programe pomenute u stavu 2. koji određuju korišćenje malih površina na lokalnom nivou i za manje izmene planova i programa pomenutih u stavu 2. strateška procena uticaja na životnu sredinu se vrši samo onda kada Strana tako odluči u skladu sa članom 5. stav 1.

5. Sledeći planovi i programi ne podležu odredbama ovog Protokola:

a) planovi i programi čija je jedina svrha da služe nacionalnoj odbrani ili u slučajevima opasnosti po građane;

b) finansijski ili budžetski planovi i programi.

Član 5.

SELEKCIJA

1. Svaka strana će odrediti da li će planovi i programi pomenuti u članu 4. st. 3. i 4. verovatno imati značajne uticaje po životnu sredinu, uključujući zdravlje, bilo putem ispitivanja od slučaja do slučaja ili određivanjem tipa planova i programa ili kombinovanjem oba pristupa. U ove svrhe, svaka Strana u svim slučajevima uzima u obzir kriterijume izložene u aneksu III.

2. Svaka strana će obezbediti da organi nadležni za zaštitu životne sredine i zdravlje iz člana 9. stav 1. budu konsultovani kada se primenjuju procedure pomenute u stavu 1. ovog člana.

3. U meri u kojoj je to primereno, svaka Strana će nastojati da zainteresovanoj javnosti pruži priliku da učestvuje u proveru planova i programa na osnovu ovog člana.

4. Svaka strana pravovremeno obezbeđuje dostupnost zaključaka javnosti na osnovu stava 1. uključujući i razloge za nezahtevanje strateške procene uticaja na životnu sredinu, bilo javnim objavama ili drugim primerenim sredstvima, kao što su elektronski mediji.

Član 6.

UTVRĐIVANJE OBIMA

1. Svaka strana uspostavlja mehanizme za određivanje relevantnih informacija koje mora da obuhvata izveštaj o životnoj sredini u skladu sa članom 7. stav 2.

2. Svaka strana će obezbediti da se organi nadležni za zaštitu životne sredine i zdravlje, pomenuti u članu 9. stav 1. konsultuju kada se određuju relevantne informacije koje mora da obuhvata izveštaj o životnoj sredini.

3. U meri u kojoj je to primereno, svaka Strana nastoji da zainteresovanoj javnosti pruži priliku da učestvuje u određivanju relevantnih informacija koje mora obuhvatati izveštaj o životnoj sredini.

Član 7.

IZVEŠTAJ O ŽIVOTNOJ SREDINI

1. Svaka Strana će obezbediti da se za planove i programe za koje treba da se vrši strateška procena uticaja na životnu sredinu pripremi izveštaj o životnoj sredini.

2. U Izveštaju o životnoj sredini, u skladu sa odredbom iz člana 6. utvrđuju se, opisuju i ocenjuju verovatni značajni uticaji sprovođenja planova i programa i njihovih razumnih alternativa na životnu sredinu, uključujući zdravlje. Izveštaj sadrži one informacije detaljno pomenute u aneksu IV koje se mogu razumno zahtevati, uzimajući u obzir:

- a) postojeća znanja i metode procene;
- b) sadržaj i nivo detalja plana ili programa i faza u procesu donošenja odluka o njemu;
- v) interes javnosti; i

g) potrebe za informacijama organa koji odlučuje.

3. Svaka strana će obezbediti da su izveštaji o životnoj sredini dovoljno kvalitetni da zadovolje zahteve ovog Protokola.

Član 8.

UČEŠĆE JAVNOSTI

1. Svaka strana će obezbediti učešće javnosti u ranoj fazi i na vreme, a na efikasan način, kada su sve opcije otvorene u strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu planova i programa.

2. Svaka strana, putem elektronskih medija ili drugih odgovarajućih sredstava, će obezbediti pravovremeni pristup javnosti nacrtima planova i programa i izveštaju o životnoj sredini.

3. Svaka strana će obezbediti da zainteresovana javnost, uključujući i relevantne nevladine organizacije budu identifikovane za potrebe st. 1. i 4.

4. Svaka strana će obezbediti da javnost pomenuta u stavu 3. ima priliku da izrazi svoje mišljenje o nacrtu plana ili programa i izveštaju o životnoj sredini u razumnom vremenskom roku.

5. Svaka strana će obezbediti da su detaljno opisani mehanizmi za informisanje javnosti i konsultovanje sa zainteresovanom javnošću određeni i stavljeni javnosti na raspolaganje. Za ove potrebe, svaka Strana uzima u obzir u meri u kojoj je to primereno elemente pomenute u aneksu V.

Član 9.

KONSULTACIJE SA ORGANIMA NADLEŽNIM ZA ŽIVOTNU SREDINU I ZDRAVSTVENU ZAŠTITU

1. Svaka strana određuje organe sa kojima će se konsultovati a koji su, zbog svojih posebnih odgovornosti vezanih za životnu sredinu i zdravlje, moguće zainteresovani za uticaje na životnu sredinu, uključujući zdravlje, usled sprovođenja određenog plana ili programa.

2. Nacrt plana ili programa i izveštaj o životnoj sredini se stavlja na raspolaganje organima pomenutim u stavu 1.

3. Svaka strana će obezbediti da organima pomenutim u stavu 1. bude u ranoj fazi i na vreme a na efikasan način pružena prilika da daju svoje mišljenje o nacrtu plana ili programa i izveštaju o životnoj sredini.

4. Svaka strana utvrđuje detaljne mehanizme za informisanje i konsultovanje organa nadležnih za životnu sredinu ili zdravlje pomenutih u stavu 1.

Član 10.

PREKOGRANIČNE KONSULTACIJE

1. Tamo gde Strana porekla smatra da je verovatno da će sprovođenje plana ili programa imati značajne prekogranične efekte na životnu sredinu, uključujući zdravlje, i gde je verovatno da neka strana za koju je verovatno da će biti značajno pogođena to bude zahtevala, Strana porekla što je ranije moguće pre usvajanja plana ili programa obaveštava pogođenu Stranu.

2. Ovo obaveštenje sadrži između ostalog:

a) Nacrt plana ili programa i izveštaj o životnoj sredini koji obuhvata informacije o njegovim mogućim prekograničnim uticajima na životnu sredinu, uključujući zdravlje; i

b) Informacije vezane za proces odlučivanja, uključujući i naznaku o razumnom vremenskom roku za dostavljanje komentara.

3. Pogođena strana, u vremenskom roku navedenom u obaveštenju, stavlja do znanja Strani porekla da li želi da započne konsultacije pre usvajanja plana ili programa i, ako tako naznači, odnosne strane započinju konsultacije vezane za verovatne prekogranične uticaje na životnu sredinu, uključujući zdravlje, sprovođenja plana ili programa i mere predviđene za sprečavanje, smanjenje ili ublažavanje negativnih uticaja.

4. Kada dođe do navedenih konsultacija, odnosne strane se dogovaraju o detaljnim mehanizmima da bi obezbedile da zainteresovana javnost i organi pomenuti u članu 9. stav 1. pogođene Strane budu informisani i imaju priliku da dostave svoje mišljenje na nacrt plana ili programa i izveštaj o životnoj sredini u razumnom vremenskom roku.

Član 11.

ODLUKA

1. Svaka strana obezbeđuje da kada se usvaja plan ili program dužna pažnja bude posvećena:

a) zaključcima izveštaja o životnoj sredini;

b) merama za sprečavanje, smanjivanje ili ublažavanje negativnih uticaja utvrđenih u izveštaju o životnoj sredini; i

v) komentarima primljenim u skladu sa čl. 8. do 10.

2. Svaka Strana obezbeđuje da, kada se usvaja plan ili program, javnost, organi pomenuti u članu 9. stav 1. i Strane koje su konsultovane u skladu sa članom 10. budu informisane, i da im se taj plan ili program stavi na raspolaganje zajedno sa izjavom u kojoj se ukratko obrazlaže kako su pitanja vezana za životnu sredinu, uključujući zdravlje integrisana u isti, kako su komentari, primljeni u skladu sa čl. 8. do 10. uzeti u obzir i razlozi za njegovo usvajanje u svetlu razumnih alternativa koje su razmatrane.

Član 12.

MONITORING

1. Svaka Strana prati značajne efekte na životnu sredinu, uključujući zdravlje, sprovođenja planova i programa usvojenih u skladu sa članom 11. da bi, između ostalog, utvrdila, u ranoj fazi, nepredviđene negativne uticaje i da bi mogla da preduzme odgovarajuće aktivnosti remedijacije.

2. Rezultat monitoringa se stavlja na raspolaganje, u skladu sa nacionalnim zakonima, organima pomenutim u članu 9. stav 1. i javnosti.

Član 13.

POLITIKE I ZAKONI

1. Svaka strana nastoji da obezbedi da pitanja vezana za životnu sredinu, uključujući zdravlje budu razmatrana i integrisana u meri u kojoj je to primereno u

pripremu predloga politika i zakona koji će verovatno imati značajne efekte na životnu sredinu, uključujući zdravlje.

2. U primeni stava 1. svaka Strana razmatra odgovarajuća načela i elemente ovog Protokola.

3. Svaka Strana određuje, tamo gde je to primereno, praktične mehanizme za razmatranje i integrisanje pitanja vezanih za životnu sredinu, uključujući zdravlje u skladu sa stavom 1. uzimajući u obzir potrebu za transparentnošću u odlučivanju.

4. Svaka Strana izveštava Sastanak Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana Protokola o primeni ovog člana.

Član 14.

SASTANAK STRANA KONVENCIJE KOJI SLUŽI KAO SASTANAK STRANA PROTOKOLA

1. Sastanak Strana Konvencije služi kao Sastanak Strana ovog Protokola. Prvi Sastanak Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola se saziva najkasnije posle jedne godine od stupanja ovog Protokola na snagu, a zajedno sa sastankom Strana Konvencije, ako je sastanak ovog drugog planiran tokom tog perioda. Naknadni Sastanci Strana Konvencije koji služe kao Sastanak Strana ovog Protokola se održavaju zajedno sa sastancima Strana Konvencije, osim ukoliko se na Sastanku Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola drugačije ne odluči.

2. Strane Konvencije koje nisu Strane ovog Protokola mogu učestvovati kao posmatrači u radu svih sednica Sastanka Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola. Kada Sastanak Strana Konvencije služi kao Sastanak Strana ovog Protokola, odluke po ovom Protokolu donose samo Strane ovog Protokola.

3. Kada Sastanak Strana Konvencije služi kao Sastanak Strana ovog Protokola, svaki član Biroa Sastanka Strana koji predstavlja članicu Konvencije koja nije, u tom trenutku Strana ovog Protokola se zamenjuje drugim članom koji se bira od strane i iz redova Strana ovog Protokola.

4. Na Sastanku Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola stalno se i redovno ocenjuje sprovođenje ovog Protokola i, u tu svrhu:

a) preispituju se politike i metodološki pristupi vezani za stratešku procenu uticaja na životnu sredinu u cilju daljeg unapređenja procedura predviđenih ovim Protokolom;

b) razmenjuju se informacije vezane za iskustva stečena u strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu i sprovođenje ovog Protokola;

v) traže se, tamo gde je to primereno, usluge i saradnja nadležnih organa koji imaju ekspertizu koja se odnosi na ispunjenje svrhe ovog Protokola;

g) osnivaju se ona tela koja se budu smatrala neophodnim za sprovođenje ovog Protokola;

d) tamo gde je to potrebno, razmatraju se i usvajaju predlozi za izmene ovog Protokola; i

đ) razmatraju se i preduzimaju sve dodatne aktivnosti, uključujući i aktivnosti koje se sprovode zajedno prema ovom Protokolu i Konvenciji, koje mogu biti potrebne da bi se ispunila svrha ovog Protokola.

5. Poslovnik Sastanka Strana Konvencije se primenjuje mutatis mutandis po ovom Protokolu, osim tamo gde se drugačije odluči konsenzusom na Sastanku Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola.

6. Na svom prvom sastanku, Sastanak Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola razmatraju se i usvajaju modaliteti primene procedure za ocenjivanje usklađenosti sa Konvencijom na ovaj Protokol.

7. Svaka Strana, u intervalima koje odredi Sastanak Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola, izveštava Sastanak Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola o merama koje je preduzela radi sprovođenja protokola.

Član 15.

ODNOS PREMA DRUGIM MEĐUNARODNIM SPORAZUMIMA

Relevantne odredbe ovog Protokola primenjuju se uz sva pridržana prava iz UNECE Konvencije o proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu i Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u odlučivanju i dostupnosti pravosuđa u pitanjima koja se tiču životne sredine.

Član 16.

PRAVO GLASA

1. Osim u slučajevima predviđenim stavom 2. ovog člana, svaka Strana ovog Protokola ima jedan glas.

2. Organizacije za regionalnu ekonomsku integraciju, u pitanjima u okviru njihovih nadležnosti, ostvaruju svoje pravo glasa sa brojem glasova jednakim broju njihovih zemalja članica koje su Strane ovog Protokola. Pomenute organizacije ne ostvaruju svoje pravo glasa ako njihove zemlje članice ostvaruju svoja, i obratno.

Član 17.

SEKRETARIJAT

Sekretarijat koji je osnovan prema članu 13. Konvencije služi kao sekretarijat ovog Protokola a član 13. st. (a) do (v) Konvencije o funkcijama Sekretarijata primenjuju se mutatis mutandis na ovaj Protokol.

Član 18.

ANEKSI

Aneksi ovog Protokola čine njegov sastavni deo.

Član 19.

AMANDMANI NA PROTOKOL

1. Svaka Strana može predložiti amandmane na ovaj Protokol.

2. U zavisnosti od stava 3. procedura predlaganja, usvajanja i stupanja na snagu amandmana na Konvenciju propisana u st. 2. do 5. člana 14. Konvencije, primenjuju se, mutatis mutandis, na amandmane na ovaj Protokol.

3. Za potrebe ovog protokola, tri četvrtine Strana koje da bi amandman stupio na snagu moraju da ga ratifikuju, odobre ili prihvate, izračunavaju se na osnovu broja Strana u vreme usvajanja amandmana.

Član 20.

REŠAVANJE SPOROVA

Odredbe o rešavanju sporova iz člana 15. Konvencije primenjuju se mutatis mutandis na ovaj Protokol.

Član 21.

POTPISIVANJE

Ovaj protokol biće otvoren za potpisivanje u Kijevu (Ukrajina) od 21. do 23. maja 2003. godine, a nakon toga u Sedištu Ujedinjenih Nacija u Njujorku do 31. decembra 2003. godine, od strane država članica Ekonomske komisije za Evropu, kao i državama koje imaju konsultativni status u Ekonomskoj Komisiji za Evropu na osnovu stavova 8 i 11 Rezolucije Ekonomskog i socijalnog saveta 36 (IV) od 28. marta 1947., a od strane organizacija za regionalnu ekonomsku saradnju koje su osnovale suverene države članice Ekonomske komisije za Evropu na koje su njihove članice prenele nadležnost za pitanja regulisana ovim Protokolom, uključujući nadležnost za sklapanje sporazuma po ovim pitanjima.

Član 22.

DEPOZITAR

Generalni sekretar Ujedinjenih Nacija vrši funkciju Depozitara ovog Protokola.

Član 23.

RATIFIKACIJA, PRIHVATANJE, ODOBRAVANJE I PRISTUPANJE

1. Ovaj protokol podleže ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju Država potpisnica i organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju pomenutih u članu 21.

2. Ovaj Protokol otvoren je za pristupanje od 1. januara 2004. godine državama i organizacijama za regionalnu ekonomsku integraciju pomenutim u članu 21.

3. Svaka druga Država, koja nije pomenuta u stavu 2. ovog člana, a koja je Članica Ujedinjenih Nacija može pristupiti ovom Protokolu po odobrenju Sastanka Strana Konvencije koji služi kao Sastanak Strana ovog Protokola.

4. Svaka organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju pomenuta u članu 21 koja postane Strana ovog Protokola a da nijedna od njenih država članica nije Strana obavezana je svim obavezama iz ovog Protokola. Ako je jedna ili više država članica takve organizacije Strana ovog Protokola, ta organizacija i njene države članice odlučuju o svojim pojedinačnim odgovornostima za izvršavanje obaveza iz ovog Protokola. U tim slučajevima, organizacija i njene države članice nemaju pravo da istovremeno ostvaruju svoja prava iz ovog Protokola.

5. U svojim instrumentima ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, organizacije za regionalnu ekonomsku integraciju naznačiti domen njihove nadležnosti u pogledu pitanja regulisanih ovim Protokolom. Te organizacije

takođe obaveštavaju Depozitara o svim relevantnim izmenama domena njihove nadležnosti.

Član 24.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj Protokol stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.

2. Za potrebe stava 1. ovog člana, svaki instrument koji deponuje organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju pomenuta u članu 21, ne smatra se dodatnom u odnosu na one koje su deponovale Države članice te organizacije.

3. Za svaku Državu ili organizaciju za regionalnu ekonomsku integraciju pomenutu u članu 21. koja ratifikuje, prihvati ili odobri ovaj Protokol ili mu pristupi nakon deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, Protokol stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma deponovanja od strane te Države ili organizacije instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.

4. Ovaj Protokol važi za planove, programe, politike i zakone za koje prvi formalni pripremni akt sledi nakon datuma kada ovaj Protokol stupa na snagu. U slučaju kada je strana pod čijom jurisdikcijom se predviđa priprema planova, programa, politika ili zakona ona za koju važi stav 3, ovaj Protokol važi za planove, programe, politike i zakone za koje prvi formalni pripremni akt sledi nakon datuma kada ovaj Protokol stupa na snagu za tu Stranu.

Član 25.

POVLAČENJE

U bilo kom trenutku posle četiri godine od datuma kada je ovaj Protokol stupio na snagu za određenu Stranu, ta Strana se može povući iz Protokola davanjem pismenog obaveštenja Depozitaru. Svako takvo povlačenje stupa na snagu devedesetog dana nakon dana kada ga primi Depozitar. Svako takvo povlačenje ne utiče na primenu članova 5 do 9, 11 i 13 vezano za stratešku procenu uticaja na životnu sredinu iz ovog Protokola koja je već započeta, ili za primenu člana 10 vezano za obaveštenje ili zahtev koji je već upućen, pre nego što pomenuto povlačenje stupi na snagu.

Član 26.

AUTENTIČNI TEKSTOVI

Original ovog protokola, čiji su engleski, francuski i ruski tekstovi podjednako autentični, deponuje se kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

POTVRĐUJUĆI OVO, dole potpisani, za to propisno ovlašćeni, potpisuju ovaj protokol.

SAČINJENO u Kijevu (Ukrajina), dana dvadeset prvog maja, dve hiljade treće.

ANEKS I

SPISAK PROJEKATA POMENUTIH U ČLANU 4, STAV 2

1. Rafinerije sirove nafte (izuzimajući preduzeća koja proizvode samo maziva iz sirove nafte) i postrojenja za gasifikaciju i likvefikaciju od 500 i više tona ugljenog ili bitumenskog škriljca dnevno.

2. Termoelektrane i druga postrojenja na sagorevanje sa ispuštom toplote od 300 i više megavata i nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori (osim postrojenja za istraživanje za proizvodnju i konverziju fisionabilnih i fertilnih materijala, čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kilovat kontinualnog termalnog učinka).

3. Postrojenja projektovana isključivo za proizvodnju ili obogaćenje nuklearnih goriva, za ponovnu preradu ozračenih nuklearnih goriva i skladištenje, odlaganje ili preradu radioaktivnog otpada.

4. Velika postrojenja za početno topljenje sirovog gvožđa i čelika za proizvodnju obojenih metala.

5. Postrojenja za ekstrakciju azbesta i za preradu i pretvaranje azbesta i proizvoda koji sadrže azbest: za azbestno-cementne proizvode sa godišnjom proizvodnjom od više od 20.000 tona gotovih proizvoda; za brusne materijale, sa godišnjom proizvodnjom od više od 50 tona gotovih proizvoda; i za druge upotrebe azbesta od više od 200 tona godišnje.

6. Integrisana hemijska postrojenja.

7. Izgradnja puteva za motorna vozila, auto-puteva¹ i pruga za dugolinijski železnički saobraćaj i aerodroma² sa dužinom osnovne piste od 2.100 i više metara.

8. Naftovodi i gasovodi velikog prečnika.

9. Trgovačke luke i unutrašnji plovni putevi i luke za unutrašnji plovni saobraćaj koje dozvoljavaju prolaz plovilima od preko 1.350 tona.

10. Postrojenja za odlaganje otpada za spaljivanje, hemijsko tretiranje ili deponije toksičnog i opasnog otpada.

11. Velike brane i akumulacije.

12. Aktivnosti za izvlačenje podzemnih voda u slučajevima gde godišnja zapremina vode koja se izvuče iznosi 10 ili više miliona kubnih metara.

13. Proizvodnja pulpe i papira od 200 i više tona vazdušno sušenog materijala dnevno.

14. Veliki rudarski zahvati, direktna ekstrakcija i prerada ruda metala ili uglja.

---

¹ Za potrebe ovog Protokola, "put za motorna vozila" znači put posebno projektovan i izgrađen za saobraćaj motornih vozila, koji ne služi za parcele koje se sa njim graniče i koji:

- a) ima, osim na posebnim tačkama ili privremeno, odvojene trake za dva smera, koje jednu od druge odvaja deo koji nije namenjen saobraćaju, ili, izuzetno drugim sredstvima;
  - b) ne ukršta se na istom nivou sa bilo kojim putem, železničkom ili tramvajskom prugom ili pešačkom stazom; i
  - v) posebno je obeležen kao put za motorna vozila.
- "autoput" znači put rezervisan za saobraćaj motornih vozila dostupan samo preko uključenja i kontrolisanih raskrsnica i na kome je zaustavljanje i parkiranje na tekućim trakama posebno zabranjeno.

² Za potrebe ovog Protokola, «aerodrom» znači aerodrom koji je u skladu sa definicijom iz Čikaške konvencije iz 1944 kojom je uspostavljena Međunarodna organizacija za civilno vazduhoplovstvo (Aneks 14).

15. Proizvodnja ugljovodonika van obale.
16. Veliki objekti za skladištenje petroleja, petrohemijskih i hemijskih proizvoda.
17. Sečenje šuma na velikim površinama.

ANEKS II

DRUGI PROJEKTI POMENUTI U ČLANU 4, STAV 2

1. Projekti za restrukturiranje ruralnih poseda.
2. Projekti za korišćenje neobrađenog zemljišta ili polu-prirodnih oblasti za intenzivnu poljoprivredu.
3. Vodoprivredni projekti za poljoprivredu, uključujući projekte navodnjavanja i odvodnjavanja.
4. Objekti za intenzivno uzgajanje stoke (uključujući i živinu).
5. Inicijalno pošumljavanje i sečenje šuma za potrebe konverzije u drugi vid korišćenja zemljišta.
6. Intenzivni uzgoj ribe.
7. Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori³ uključujući i rasklapanje ili okončanje rada takve elektrane ili reaktora (osim istraživačkih postrojenja namenjenih proizvodnji i pretvaranju fisionabilnih i fertilnih materijala čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kilovat kontinualnog termalnog učinka), tamo gde nisu obuhvaćene aneksom I.
8. Izgradnja vazdušnih električnih vodova sa naponom od 220 i više kilovata i dužinom od 15 i više kilometara i drugi projekti za prenos električne energije vazdušnim vodovima.
9. Industrijska postrojenja za proizvodnju struje, pare i vruće vode.
10. Industrijski objekti za prenos gasa, pare i vruće vode.
11. Površinsko skladištenje fosilnih goriva i prirodnog gasa.
12. Podzemno skladištenje zapaljivih gasova.
13. Industrijsko briketiranje uglja i lignita.
14. Postrojenja za proizvodnju hidroelektrične energije.
15. Postrojenja za korišćenje snage vetra za proizvodnju energije (vetrenjače).
16. Postrojenja, tamo gde nisu obuhvaćena aneksom I, projektovana:
  - za proizvodnju ili obogaćenje nuklearnog goriva;
  - za obradu ozračenog nuklearnog goriva;
  - za konačno odlaganje ozračenog nuklearnog goriva;
  - isključivo za konačno odlaganje radioaktivnog otpada;

---

³ Za potrebe ovog protokola nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori prestaju da budu takva postrojenja kada se svo nuklearno gorivo i drugi kontaminirani elementi trajno izmeste sa lokacije postrojenja.

- isključivo za skladištenje (planirano da bude više od 10 godina) ozračenih nuklearnih goriva na mestu različitom od mesta proizvodnje; ili

- za preradu i skladištenje radioaktivnog otpada.

17. Kamenolomi, otvoreni kopovi i ekstrakcija treseta, tamo gde nisu obuhvaćeni aneksom I.

18. Podzemni rudnici, tamo gde nisu obuhvaćeni aneksom I.

19. Ekstrakcija minerala bagerovanjem sa morskog i rečnog dna.

20. Duboke bušotine (naročito geotermalne bušotine, bušotine za skladištenje nuklearnog otpada, bušenje u svrhe vodosnabdevanja) sa izuzetkom bušenja u svrhe ispitivanja stabilnosti tla.

21. Površinska industrijska postrojenja za ekstrakciju uglja, petroleja, prirodnog gasa i ruda, kao i bituminoznih škriljaca.

22. Integrisani radovi za početno topljenje livenog gvožđa i čelika, tamo gde nije obuhvaćeno aneksom I.

23. Postrojenja za proizvodnju sirovog gvožđa ili čelika (primarna ili sekundarna fuzija) uključujući kontinuirano livenje.

24. Postrojenja za preradu crnih metala (toplo valjanje, kovnice sa čekićima, nanošenje zaštitnih slojeva legura).

25. Livnice za crne metale.

26. Postrojenja za proizvodnju sirovih obojenih metala iz rude, koncentrata ili sekundarnih sirovina, metalurškim, hemijskim i elektrolitičkim procesima, tamo gde nije obuhvaćeno aneksom I;

27. Postrojenja za topljenje, uključujući legiranje, obojenih metala, isključujući plemenite metale, uključujući ponovo dobijene proizvode (rafiniranje, livenje, itd.) tamo gde nije obuhvaćeno aneksom I.

28. Postrojenja za površinsku obradu metala i plastičnih materijala korišćenjem elektrolitičkih ili hemijskih procesa.

29. Proizvodnja i sklapanje motornih vozila i proizvodnja motora za motorna vozila.

30. Brodogradilišta.

31. Postrojenja za izgradnju i opravku letelica.

32. Proizvodnja opreme za železnice.

33. Kalupno kovanje.

34. Postrojenja za prženje i sinterovanje ruda metala.

35. Peći za koks (suva destilacija uglja).

36. Postrojenja za proizvodnju cementa.

37. Postrojenja za proizvodnju stakla uključujući staklena vlakna.

38. Postrojenja za topljenje mineralnih materija uključujući proizvodnju mineralnih vlakana.

39. Proizvodnja keramičkih proizvoda pečenjem, naročito crepova, cigli, šamotnih cigala, pločica, poluporcelanskih i porcelanskih proizvoda.

40. Postrojenja za proizvodnju hemikalija ili obradu poluproizvoda, tamo gde nisu obuhvaćena aneksom I.

41. Proizvodnja pesticida i farmaceutskih proizvoda, boja i lakova, elastomera i peroksida.

42. Postrojenja za skladištenje petroleja, petrohemijskih ili hemijskih proizvoda, tamo gde nisu obuhvaćena aneksom I.

43. Proizvodnja biljnih i životinjskih ulja i masti.

44. Pakovanje i konzerviranje proizvoda biljnog i životinjskog porekla.

45. Proizvodnja mlečnih proizvoda.

46. Proizvodnja piva i slada.

47. Proizvodnja konditorskih proizvoda i sirupa.

48. Postrojenja za klanje stoke.

49. Postrojenja za proizvodnju industrijskog skroba.

50. Fabrike za proizvodnju ribljeg brašna i ribljeg ulja.

51. Fabrike šećera.

52. Industrijska postrojenja za proizvodnju pulpe, papira i kartona, tamo gde nisu obuhvaćena aneksom I.

53. Fabrike za prethodnu obradu ili bojenje vlakana ili tekstila.

54. Fabrike za štavljenje kože.

55. Postrojenja za preradu i proizvodnju celuloze.

56. Proizvodnja i obrada proizvoda na bazi elastomera.

57. Postrojenja za proizvodnju veštačkih mineralnih vlakana.

58. Postrojenja za povraćaj i uništavanje eksplozivnih materija.

59. Postrojenja za proizvodnju azbesta i azbestnih proizvoda, tamo gde nisu obuhvaćena aneksom I.

60. Stovarišta otpadnog materijala.

61. Instalacije za testiranje motora, turbina ili reaktora.

62. Stalne trkačke ili test staze za motorna vozila.

63. Cevovodi za transport gasa ili nafte, tamo gde nisu obuhvaćeni aneksom I.

64. Cevovodi za transport hemikalija sa prečnikom većim od 800 mm i dužinom preko 40 km.

65. Izgradnja železničkih pruga ili objekti za pretovar kod multimodalnog transporta, ili terminali za multimodalni transport, tamo gde nisu obuhvaćeni aneksom I.

66. Izgradnja tramvajskih pruga, izdignutih ili podzemnih železnica, viseće ili slične posebnog tipa koje se koriste isključivo ili u najvećoj meri za transport putnika.

67. Izgradnja puteva, uključujući i pomeranje i/ili proširenje postojećih puteva, tamo gde nije obuhvaćeno aneksom I.

68. Izgradnja luka i lučkih postrojenja, uključujući i ribarske luke, tamo gde nije obuhvaćeno aneksom I.

69. Izgradnja unutrašnjih plovniha puteva i luka za unutrašnji vodni saobraćaj, tamo gde nije obuhvaćeno aneksom I.

70. Trgovačke luke, dokovi za utovar i istovar povezani sa kopnenim i spoljnim lukama, tamo gde nije obuhvaćeno aneksom I.

71. Radovi na kanalima i oni vezani za sprečavanje poplava.

72. Izgradnja aerodroma² i pista, tamo gde nije obuhvaćeno aneksom I.

73. Postrojenja za odlaganje otpada (uključujući deponije) tamo gde nisu obuhvaćena aneksom I.

74. Postrojenja za spaljivanje i hemijski tretman bezopasnog otpada.

75. Skladištenje starog gvožđa, uključujući i vozila.

76. Lokacije gde se taloži mulj.

77. Prikupljanje podzemnih voda ili veštački sistemi za obnavljanje podzemnih voda, tamo gde nisu obuhvaćeni aneksom I.

78. Radovi na transferu voda između rečnih basena.

79. Postrojenja za preradu otpadnih voda.

80. Brane i druga postrojenja namenjena zadržavanju ili dugoročnom ili trajnom skladištenju vode, tamo gde nisu obuhvaćena aneksom I.

81. Objekti na obali za borbu protiv erozije i radovi na moru koji mogu izmeniti obalu putem izgradnje, na primer, nasipa, molova, lukobrana i drugih radova za odbranu od mora, isključujući održavanje i rekonstrukciju takvih objekata.

82. Postrojenja dugih akvadukta.

83. Ski-staze, ski-liftovi i žičare i povezani objekti.

84. Marine.

85. Turistička naselja i hotelski kompleksi van gradskih područja i povezani objekti.

86. Trajni kampovi (uključujući kamp kućice).

87. Tematski parkovi.

88. Projekti izgradnje industrijskih poseda.

89. Projekti za urbanističku izgradnju, uključujući izgradnju šoping-centara i parkinga.

90. Isušenje tla pod morem.

ANEKS III

KRITERIJUMI ZA ODREĐIVANJE VEROVATNIH ZNAČAJNIH EFEKATA NA ŽIVOTNU SREDINU, UKLJUČUJUĆI ZDRAVLJE, POMENUTI U ČLANU 5, STAV 1

1. Relevantnost plana ili programa za integrisanje pitanja vezanih za životnu sredinu, uključujući zdravlje, naročito u smislu promovisanja održivog razvoja.

2. Stepen u kome plan ili program uspostavlja okvir za projekte i druge aktivnosti, bilo po pitanju lokacije, karaktera, veličine i uslova rada ili kroz dodelu sredstava.

3. Stepen u kome plan ili program utiče na druge planove i programe uključujući i one u hijerarhiji.

4. Problemi vezani za životnu sredinu, uključujući zdravlje, relevantni za plan i program.

5. Karakter efekata na životnu sredinu, uključujući zdravlje, kao što su verovatnoća, trajanje, učestalost, reverzibilnost, opseg ili prostiranje (kao što su geografska oblast ili veličina populacije koja će verovatno biti pogođena).

6. Rizici po životnu sredinu, uključujući zdravlje.

7. Prekogranični karakter efekata.

8. Step en u kome će tim planom i programom biti pogođena vredna ili ranjiva područja, uključujući predele sa priznatim nacionalnim ili međunarodnim statusom zaštićene oblasti.

ANEKS IV

INFORMACIJE POMENUTE U ČLANU 7, STAV 2

1. Sadržaj i glavni ciljevi plana ili programa i njegova veza sa drugim planovima i programima.

2. Relevantni aspekti aktuelnog stanja životne sredine, uključujući zdravlje, i verovatna njegova evolucija ukoliko se plan ne sprovede.

3. Karakteristike životne sredine, uključujući zdravlje, u oblastima koje će verovatno biti značajno pogođene.

4. Problemi životne sredine, uključujući zdravlje, koji su relevantni za taj plan i program.

5. Ciljevi vezani za životnu sredinu, uključujući zdravlje, utvrđeni na međunarodnom, nacionalnom i drugim nivoima koji su relevantni za taj plan i program, i načini na koji su ovi ciljevi i druga pitanja vezana za životnu sredinu, uključujući zdravlje uzeti u obzir tokom njegove pripreme.

6. Verovatni značajni efekti⁴ na životnu sredinu, uključujući zdravlje, kako je definisano u članu 2, stav 7.

7. Mere za sprečavanje, smanjivanje i ublažavanje bilo kakvih negativnih efekata na životnu sredinu, uključujući zdravlje, koji mogu proisteći iz sprovođenja plana ili programa.

8. Kratak opis razloga za odabir alternativa koje su obrađene i opis kako je sprovedena procena uključujući teškoće sa kojima se susrelo u obezbeđivanju informacija koje moraju biti obuhvaćene kao što su tehničke manjkavosti ili nedostatak znanja.

9. Mere predviđene za praćenje efekata na životnu sredinu, uključujući zdravlje, sprovođenja tog plana ili programa.

10. Verovatni značajni prekogranični efekti na životnu sredinu, uključujući zdravlje.

11. Netehnički rezime datih informacija.

ANEKS V

INFORMACIJE POMENUTE U ČLANU 8, STAV 5

1. Predloženi plan ili program i njegov karakter.

---

⁴ Ovi efekti treba da obuhvataju sekundarne, kumulativne, sinergičke, kratkoročne, srednjoročne i dugoročne, trajne i privremene, pozitivne i negativne efekte.

2. Organ odgovoran za njegovo usvajanje.
3. Predviđena procedura, uključujući:
  - a) započinjane procedure
  - b) prilike gde javnost može da učestvuje
  - v) vreme i mesto bilo kakve predviđene javne rasprave
  - g) organ od koga se mogu dobiti relevantne informacije i gde su relevantne informacije deponovane da bi ih javnost ispitala;
  - d) organ kome mogu da se dostave komentari i pitanja i vremenski rokovi za predavanje komentara ili sugestija; i
  - đ) koje informacije vezane za životnu sredinu, uključujući zdravlje, relevantne za predloženi plan ili program su dostupne.
4. Da li je verovatno da plan ili program podleže proceduri prekogranične procene.

Član 3.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije - Međunarodni ugovori”.